FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT ANTONIO SAGGIO

föredraget den 24 februari 2000 *

1. Genom beslut som inkom den 18 januari 1999 har Arbeitsgericht Siegen (Tyskland) ställt tre frågor till domstolen om tolkningen av rådets direktiv 90/270/EEG av den 29 maj 1990 om minimikrav för säkerhet och hälsa i arbete vid bildskärm (femte särdirektivet enligt artikel 16.1 i direktiv 89/391/EEG) [1] (nedan kallat direktivet eller 1990 års direktiv), avseende de i direktivet använda begreppen bildskärm, grafisk bildskärm och förarhytter eller kontrollhytter på fordon eller maskiner. Den hänskjutande domstolen vill i huvudsak få veta om direktivet i fråga även kan tillämpas på redigerare hos TV-bolag som i olika tekniska förfaranden sammanställer och bearbetar filmmaterial i syfte att färdigställa program som skall sändas.

Tillämpliga gemenskapsrättsliga och nationella bestämmelser

2. Enligt artikel 118a i EEG-fördraget, som den 1 juli 1987 infördes genom Europeiska enhetsakten, och nu efter ikraftträdandet av fördraget om Europeiska unionen (med ändringar) är artikel 118a i EG-fördraget (artiklarna 117—120 i EG-fördraget har ersatts av artiklarna 136 EG — 143 EG), skall medlemsstaterna särskilt sträva efter att "främst i fråga om arbetsmiljön, främja förbättringar av arbetstagares hälsa och säkerhet och skall ha som mål att harmonisera förhållandena på detta område" (punkt 1). I punkt 2 i samma artikel gavs rådet i detta syfte möjlighet att genom det så kallade samarbetsförfarandet anta "minimikrav, som skall genomföras gradvis, varvid hänsyn skall tas till rådande förhållanden och tekniska bestämmelser i var och en av medlemsstaterna". Enligt punkt 3 i nämnda artikel skall de bestämmelser som har antagits på så sätt inte hindra någon medlemsstat från att bibehålla eller införa sådana "mera långtgående bestämmelser för att värna om arbetsvillkoren som är förenliga med detta fördrag". Det skall även noteras att de ovannämnda bestämmelserna i huvudsak återges i artikel 137 EG, där de dock infogats i det större sammanhanget för skyddet av de grundläggande sociala rättigheterna, särskilt arbetstagarnas sociala rättigheter. [2]

* Originalspråk: italienska.

1 — EGT L 156, s. 14; svensk specialutgåva, område 5, volym 4, s. 203.

2 — För att fastställa vilka mål som skall uppnås hänvisas i artikel 137 EG uttryckligen till artikel 136 EG, i vilken i sin tur hänvisas till den Europeiska sociala stadgan som undertecknades i Turin den 18 oktober 1961 och till Gemenskapens stadga för arbetstagares grundläggande sociala rättigheter från år 1989.

3. På grundval av dåvarande artikel 118a i EEG-fördraget antog rådet direktiv 89/391/EEG av den 12 juni 1989 om åtgärder för att främja förbättringar av arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet.[3] Syftet med detta direktiv är att genomföra allmänna åtgärder för att säkra arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetslivet, såväl inom den privata som den offentliga sektorn,[4] medan regleringen av vissa särskilda områden som uppräknas i bilagan till direktivet, däribland "arbete vid bildskärm", enligt artikel 16.1 lämnas åt "särdirektiv". Bestämmelserna i direktiv 89/391 gäller dock vid sidan av särdirektiven, på så sätt att bestämmelserna "skall fullt ut tillämpas på alla områden som omfattas av särdirektiven utan att hindra tillämpningen av de strängare eller mer specifika bestämmelser som finns i särdirektiven".[5]

4. Direktivet som tolkningsfrågorna avser är just ett sådant "särdirektiv" (närmare bestämt det femte) i den mening som avses i artikel 16.1 i det allmänna direktivet 89/391. Med utgångspunkt från "att minimikraven för att säkra en högre skyddsnivå på bildskärmsarbetsplatser efterlevs... är... en förutsättning för att arbetstagarnas säkerhet och hälsa tryggas...",[6] fastställs i det ovannämnda särdirektivet en rad minimikrav, även av ergonomisk karaktär, till förmån för dem som arbetar vid bildskärm, samtidigt som bestämmelserna i det allmänna direktivet 89/391 skall tillämpas fullt ut.[7] Enligt definitionen i artikel 2 a avses med "bildskärm, en alfanumerisk eller grafisk bildskärm, oavsett hur bilden framställs". Till de minimikrav som återfinns i bilagan till särdirektivet hör även speciella krav för bildskärmar.[8] Bland annat skall tecknen på skärmen vara tydligt utformade och skarpa, vara tillräckligt stora och det skall vara "tillräckligt avstånd mellan tecken och rader". Vidare skall bilden på skärmen vara "stabil" och "fri från flimmer" och operatörerna skall lätt kunna justera ljusstyrkan och/eller kontrasten "mellan tecknen och bakgrunden". Det skall slutligen understrykas att direktivet i fråga enligt artikel 1.3 a inte är tillämpligt på "förarhytter eller kontrollhytter på fordon eller maskiner".

5. I såväl det allmänna direktivet 89/391 som 1990 års särdirektiv hade den 31 december 1992 fastställts som frist för att sätta i kraft de nationella lagar och andra

3 — EGT L 183, s. 1; svensk specialutgåva, område 5, volym 4, s. 146.

4 — Se artiklarna 1.1 och 2.1.

5 — Artikel 16.3.

6 — Fjärde övervägandet i direktiv 90/270.

7 — Se artikel 1.1 och 1.2.

8 — Se del 1. Utrustning, under b.

författningar som är nödvändiga för att följa direktivet.[9] I Förbundsrepubliken Tyskland införlivades direktivet försenat genom förbundslag av den 7 augusti 1996[10] och genom förbundsförordning av den 4 december 1996.[11] I den senare ges en definition på "bildskärm" som följer definitionen i 1990 års direktiv[12] och som på samma sätt från sitt tillämpningsområde utesluter "förarhytter eller kontrollhytter på fordon eller maskiner".[13]

Bakgrunden i målet vid den nationella domstolen

6. Margrit Dietrich, sökanden i målet vid den nationella domstolen, arbetar sedan den 1 april 1974 som redigerare ("Cutterin") hos Westdeutscher Rundfunk (nedan kallad WDR), vid dess produktionsstudio i Siegen. WDR, svaranden i målet vid den nationella domstolen, är ett offentligt radio- och TV-bolag ("gemeinnützigen Anstalt des öffentlichen Rechts") som producerar och sänder radio- och TV-program i delstaten Nordrhein-Westfalen.

7. I begäran om förhandsavgörande finns en kort beskrivning av Margrit Dietrichs arbetsuppgifter. Som redigerare har sökanden i huvudsak till uppgift att i samarbete med programmakarna sammanställa filmmaterial och bearbeta (klippa, på tekniskt språk) detta till den slutprodukt som sedan sänds i TV. En stor del av hennes arbete består i det avseendet i att på kontrollmonitorer titta igenom ännu oklippta videoinspelningar, välja ut lämpliga sekvenser och kontrollera resultatet av sitt arbete. Sökanden och de andra redigerarna vid produktionsstudion i Siegen förfogar över fyra arbetsplatser, som kan användas allteftersom vilken bearbetningsteknik, analog eller digital, som valts för att färdigställa programmet. Den första typen av bearbetningsteknik — för vilken de två första arbetsplatserna är avsedda — har analog karaktär. Redigeraren väljer från en kontrollpanel ut analogt, på magnetband upptecknat filmmaterial (för det mesta videokassetter) och bearbetar detta till dess att sändningsbidraget — likaså analogt upptecknat — är färdigställt. De data som inmatats via kontrollpanelen visas därvid på en separat monitor. Den andra typen av bearbetningsteknik — för vilken de andra

9 — Se artikel 18.1 första stycket i direktiv 89/391 och artikel 11.1 första stycket i direktiv 90/290.

10 — Lag av den 7 augusti 1996 om införlivande med inhemsk rätt av ramdirektivet om säkerhet i arbete (*BGBl.* 1996 I, s. 1246).

11 — Förordning om införlivande av de särdirektiv som antagits i enlighet med ramdirektivet om säkerhet i arbete av den 4 december 1996 (*BGBl.* 1996 I, s. 1841).

12 — Se 2 § första stycket: "Bildschirmgerät im Sinne dieser Verordnung ist ein Bildschirm zur Darstellung alphanumerischer Zeichen oder zur Grafikdarstellung, ungeachtet des Darstellungsverfahrens" ("med bildskärm enligt denna förordning avses en alfanumerisk eller grafisk bildskärm, oavsett hur bilden framställs").

13 — Se 1 § andra stycket första meningen: "Diese Verordnung gilt nicht für die Arbeit an... Bedienerplätzen von Maschinen oder an Fahrerplätzen von Fahrzeugen mit Bildschirmgeräten" ("Denna förordning är inte tillämplig på arbete som utförs i... förarhytter eller kontrollhytter på fordon eller maskiner med bildskärmar").

två arbetsplatserna är avsedda — har däremot digital karaktär. Det analoga råmaterialet digitaliseras efter ett föregående urval och bearbetas, med hjälp av dataprogram som redigeraren kan använda via ett tangentbord, vidare till det färdiga, likaså digitalt upptecknade, sändningsbidraget.

8. Arbetet som redigerare vid televisionen, som sökanden utövar, kräver följaktligen enligt sin natur arbete vid bildskärmar. En tvist har uppstått mellan sökanden och WDR huruvida 1990 års direktiv, och därmed den nationella lagstiftning varigenom direktivet har införlivats, är tillämpligt på denna typ av verksamhet. Tvisten avser i huvudsak, med hänsyn till det specifika arbete som en redigerare utför, innebörden och räckvidden av begreppen "bildskärm", "grafisk bildskärm" och "förarhytter eller kontrollhytter på fordon eller maskiner" i direktivet i fråga och som återges i de bestämmelser genom vilka direktivet har införlivats i nationell rätt. I syfte att utverka att de tillämpliga gemenskapsrättsliga och nationella bestämmelserna skall tillämpas till hennes förmån har sökanden beslutat att anhängiggöra tvisten hos Arbeitsgericht Siegen.

Tolkningsfrågorna

9. Arbeitsgericht Siegen begär genom beslut av den 7 januari 1999, vilket inkom till domstolens kansli den 18 januari 1999, att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande beträffande tre frågor, som återges nedan i något modifierad lydelse:

"1) Skall artikel 2 a i rådets direktiv 90/270/EEG av den 29 maj 1990 om minimikrav för säkerhet och hälsa i arbete vid bildskärm tolkas så, att uttrycket 'grafisk bildskärm' i den mening som avses i denna bestämmelse även omfattar återgivande av filminspelningar på monitorer?

2) Om fråga 1 besvaras nekande: Skall artikel 2 a i rådets direktiv 90/270/EEG tolkas så, att uttrycket 'grafisk bildskärm' i den mening som avses i denna bestämmelse omfattar återgivande på monitorer av databaser som innehåller videoinspelningar i digitalform?

3) Om fråga 1 eller fråga 2 besvaras jakande: Skall artikel 1.3 a i rådets direktiv 90/270/EEG tolkas så, att som 'kontrollhytt på maskin' i den mening som avses i denna bestämmelse även anses en arbetsplats där analogt eller

digitaliserat bildmaterial bearbetas med hjälp av teknisk utrustning och/ eller dataprogram?"

10. Den nationella domstolen har i begäran om förhandsavgörande förklarat varför den behöver ett svar på dessa frågor för att kunna döma i målet. För att avgöra tvisten mellan Margrit Dietrich och WDR skall nämligen undersökas om de fördelar som föreskrivs i förbundsförordningen av den 4 december 1996 — genom vilken 1990 års direktiv har införlivats med tysk rätt — kan bli tillämpliga i förevarande mål. Då förordningen i fråga i stor utsträckning återger definitionerna i nämnda direktiv i fråga om begreppen "bildskärm", "grafisk bildskärm" och "förarhytter eller kontrollhytter på fordon eller maskiner" har tolkningen av direktivet en avgörande betydelse för en korrekt förståelse av den terminologi som används i nationell rätt. Den nationella domstolen måste nämligen tolka den nationella rätten i enlighet med gemenskapsrätten.

Den första och den andra tolkningsfrågan

11. Den nationella domstolen förespråkar en vid tolkning av begreppen "bildskärm" och "grafisk bildskärm" i artikel 2 a i direktivet, för att på bästa sätt kunna säkerställa arbetstagarnas säkerhet och hälsa vid arbete vid bildskärm, oavsett hur bilden framställs. Av samma skäl anser den nationella domstolen det vara bäst att göra en restriktiv tolkning av begreppet "förarhytter eller kontrollhytter på fordon eller maskiner" som används i det undantagsfall från tillämpningen av direktivet som föreskrivs i artikel 1.3 a i detta. Detta begrepp avser således "endast sådana arbetsplatser där styrningen av en maskin eller av ett tekniskt system sker med hjälp av ett datorsystem och där framställningen på bildskärmen är begränsad till återgivande av inmatade data och av data i samband med produktionsprocessen". [14] Den nationella domstolen medger dock att det även kan ges andra svar på tolkningsfrågorna i målet vid den nationella domstolen vilka likaså kan grundas på plausibla skäl. För att i framtiden undvika osäkerhet beträffande tillämpningsområdet för direktivet och den nationella föreskrift genom vilken direktivet införlivats anser den nationella domstolen det vara nödvändigt att inhämta ett förhandsavgörande från domstolen.

Tolkningsförslag

12. Kommissionen är överens med den nationella domstolen om att en vid tolkning

14 — Begäran om förhandsavgörande, s. 5.

av begreppen "bildskärm" och "grafisk bildskärm" är att föredra och understryker att det är ändamålsenligt att infoga tolkningsfrågan i det större sammanhanget av definitionen av "arbetsplats" enligt artikel 2 b i 1990 års direktiv. Syftet med den senare är nämligen att säkerställa att så många arbetstagare som möjligt som arbetar vid bildskärm får ett lämpligt skydd, i enlighet med det krav på skydd av säkerheten och hälsan i arbetsmiljön som föreskrivs i dåvarande artikel 118a i EEG-fördraget och med de allmänna föreskrifterna i direktiv 89/391. Eftersom detta direktiv är tillämpligt på alla, såväl offentliga som privata, verksamhetsområden och därmed även på områden som gäller kultur och fritid, kan radio- och TV-stationer inte undantas från dess tillämpningsområde. Förarbetena till 1990 års direktiv [15] bekräftar i det avseendet att gemenskapslagstiftaren hade för avsikt att i direktivet infoga alla möjligheter att använda bildskärmar och att på lämpligt sätt skydda de arbetstagare som använder dem. Ordalydelsen av bestämmelsen i artikel 2 a i direktivet i fråga är enligt kommissionen inget hinder för en vidare tolkning av begreppet "bildskärm". Tekniskt sett är det nämligen ingen väsentlig skillnad mellan framställning av alfanumeriska tecken eller grafik och framställning av rörliga bilder — oavsett vilken teknik, analog eller digital, som används för bildframställningen. I vart fall "utstrålar bildskärmen elektroner i form av ljuspunkter av olika intensitet" [16] och det är för att bemöta de risker för arbetstagarnas hälsa som kan följa av detta fenomen som det i direktivet föreskrivs särskilda fördelar för att skydda dem.

13. WDR och den nederländska regeringen har däremot föreslagit att domstolen skall göra en bokstavstolkning av begreppen "bildskärm" och "grafisk bildskärm". En redigerares arbetsplats består i huvudsak av kontrollskärmar på vilka det visas inspelningar av filmade dokument som på intet sätt kan återföras till begreppen "alfanumerisk bildskärm" eller "grafisk bildskärm" som används i direktivet för att definiera "bildskärmar". Begreppet "grafisk bildskärm" avser endast återgivande på skärmen av schematiska bilder, grafik, diagram eller på sin höjd teckningar eller artificiella bilder, varför återgivande av rörliga bilder är utesluten. I fråga om de senare använder redigeraren nämligen inte skärmen för att *skapa* en teckning, en schematisk bild eller en artificiell bild [17] utan bildskärmen används uteslutande för att *titta på* redan existerande filmmaterial för att i samråd med författaren eller regissören färdigställa det program som skall sändas. Granskningen på kontrollskärmar av videodokument som innehåller inspelningar av filmat digitalt material ingår enligt WDR heller inte i begreppet "grafisk bildskärm". Slutresultatet av en sådan granskning består nämligen från betraktarens synpunkt av rörliga bildse-

15 — Se särskilt kommissionens förslag (EGT C 113, 1988, s. 7 och EGT C 130, 1989, s. 5), och Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande (EGT C 318, 1988, s. 32).

16 — Punkt 69 i det skriftliga yttrandet.

17 — WDR har särskilt hänvisat till CAD-program (Computer assisted design), med vilka även rörliga artificiella bilder kan framställas.

kvenser, som helt liknar dem som produceras av analoga inspelningar. Enligt direktivet bortses för övrigt i definitionen av "bildskärm" helt från hur bilden framställs. Till stöd för sin uppfattning har WDR vidare hänvisat till den DIN-norm 15996 som införts på dess initiativ och som fastställer de särskilda kraven för arbetsplatser avseende "elektronisk behandling av filmade bilder och av ljud i film-, TV- och radioföretag",[18] vars bestämmelser inte är tillämpliga på "redigeringsbord".[19]

Den tolkning som jag anser vara rätt

14. Enligt min mening skall artikel 2 a i direktivet tolkas på så sätt att det däri använda begreppet "grafisk bildskärm" omfattar återgivning av alla typer av bilder. Denna slutsats nås genom en analys av ordalydelsen i nämnda artikel, av direktivets skyddsändamål, av gemenskapslagstiftarens avsikter, av det normsammanhang i vilket direktivet ingår samt av de praktiska kraven för arbetsmiljön i förevarande mål.

15. När det gäller direktivets ordalydelse har jag redan nämnt att bildskärm där definieras som "en alfanumerisk eller grafisk bildskärm, oavsett hur bilden framställs". Tekniskt sett är dock processen för återgivning absolut identisk för tecken, nummer, symboler, grafik eller bilder, oavsett om de senare är artificiella eller verkliga, fasta eller rörliga. I alla dessa fall är det knippen av elektroner som träffar den inre delen av bildskärmen och så, som ett slutresultat av en komplex teknisk process, skapar en bild.[20] Samma rörliga bilder är i verkligheten inte annat än fasta bildsekvenser, som är sammansatta av ett visst antal parallella linjer som varierar i förhållande till antagna frekvensstandarder, bilder som följer på varandra i en viss takt. De lurar på så sätt sinnesintrycket på näthinnan och skapar illusionen av rörelse.[21] Mot denna bakgrund finns det följaktligen inget skäl att ge begreppen "alfanumerisk bildskärm" och "grafisk bildskärm", med vilka det överordnade begreppet "bildskärm" i arti-

18 — Den tekniska normen i fråga refereras i bilaga 2 till WDR:s skriftliga yttrande. Denna norm innehåller tekniska föreskrifter för arbetsplatser hos film-, video- och radioföretag.

19 — Punkt 1 i DIN-normen 15996.

20 — För en exakt beskrivning se *The New Encyclopaedia Britannica*, femtonde upplagan, Chicago, Encyclopaedia Britannica Inc., 1992, Macropaedia, volym 15, under "Broadcasting", s. 210 och följande sidor.

21 — Ibidem, s. 231 och följande sidor.

kel 2 a i direktivet definieras, en betydelse som i princip inbegriper återgivningen av alla slags bilder i tillämpningsområdet för direktivet.

16. När det gäller betraktaren, eller arbetstagaren som använder bildskärmen, beror hälsorisken inte på vilken typ av bilder som framställs på skärmen utan på om han utsätts för bildskärmen under längre tid. Skärmen sänder nämligen strålning som, om den upptas under alltför lång tid, allvarligt kan skada hälsan i allmänhet och synen i synnerhet. Den potentiella risken med bildskärmar är helt oberoende av vad som återges på bildskärmen. Det är fråga om en ständig och odifferentierad risk, som ligger i själva arbetet vid bildskärm och som kräver att de utsatta arbetstagarna kan komma i åtnjutande av lämpliga åtgärder så att deras hälsa skyddas. Som sådana åtgärder fastläggs i direktivet en rad minimiregler för att minska riskerna och bland annat föreskrivs regelbundna avbrott i form av pauser eller omväxling i uppgifterna "varigenom belastningen i det dagliga bildskärmsarbetet minskar", [22] samt lämpliga former för skydd av arbetstagarnas ögon och syn. [23] Risken för den som utsätts för bildskärm rör följaktligen inte den typ av bild som återges utan snarare intensiteten av den från den använda apparaten utgående strålningen. Att motivera en särbehandling alltefter typ av framställd bild framstår således i såväl tekniskt som medicinskt hänseende som olämpligt.

17. Det finns emellertid andra goda skäl till att ge begreppet "grafisk bildskärm" en vid tolkning.

18. Syftet med direktivet är att skydda säkerheten och hälsan för de arbetstagare som arbetar vid bildskärm. För att effektivt kunna uppnå detta mål skall definitionen av bildskärm enligt artikel 2 a i detta direktiv ges en stor räckvidd, med hänsyn till dess allmänna målsättning att — utom i angivna undantag — låta skyddet omfatta största möjliga antal arbetsplatser. En restriktiv tolkning, som WDR och den nederländska regeringen föreslagit, strider mot skyldigheten att i ett större sammanhang för skyddet för folkhälsan på lämpligt sätt skydda arbetstagarnas hälsa. Att beakta de aspekter som gäller skyddet av folkhälsan grundar sig nämligen "väsentligen på överordnade krav som är förknippade med skyddet av enskildas rättigheter, vilka bär upp gemenskapernas hela rättsordning". [24] Eventuella ekonomiska eller kommersiella intressen som syftar till att utestänga vissa arbetstagargrupper, som till exempel redigerare vid TV, från det skydd som de ges genom direktivet kan därför inte beaktas: "[D]e krav som är förbundna med skyddet av folkhälsan obestridligen skall anses gå före intressen av ekonomiskt och affärsmässigt slag, i överensstämmelse

22 — Artikel 7 i 1990 års direktiv.
23 — Artikel 9 i direktivet.

24 — Beslut av förstainstansrättens ordförande av den 13 juli 1996 i mål T-76/96 R, The National Farmer's Union m.fl. mot kommissionen (REG 1996, s. II-815), punkt 75.

med de mål som definieras i fördraget och som syftar till att säkerställa en hög hälsoskyddsnivå samt i enlighet med de grundläggande gemenskapsrättsliga principerna på detta område". [25]

19. Överväganden av samma typ låg till grund för domstolens dom av den 12 december 1996 i målet X, [26] som är det enda tidigare rättsfallet på området. Vid fastställandet av tillämpningsområdet för vissa bestämmelser i 1990 års direktiv föredrog domstolen nämligen att företa en vid tolkning av begreppen "arbetstagare" och "arbetsplats", i förhållande till skyldigheten att säkerställa en miniminivå av säkerhet och skydd. På grundval av en sådan argumentering fastställde domstolen att "artikel 9.1 i direktivet skall tolkas så, att den periodiskt återkommande ögonundersökning som föreskrivs i direktivet skall genomgås av *alla arbetstagare* som omfattas av direktivets tillämpningsområde" och att "artikel 9.2 i direktivet skall tolkas så, att arbetstagarna har rätt att få genomgå en synundersökning *i alla de fall* då en sådan ögon- eller synundersökning som har utförts i enlighet med punkt 1 visar att det är nödvändigt", [27] att "artiklarna 4 och 5 i direktivet skall tolkas så, att den skyldighet [att vidta sådana lämpliga åtgärder att arbetsplatserna uppfyller de i bilagan angivna minimikraven] som anges i artiklarna gäller för *alla arbetsplatser*, såsom de definieras i artikel 2 b, även om de inte har besatts av arbetstagare i den mening som avses i artikel 2 c", och "att arbetsplatserna skall anpassas till *samtliga minimikrav* som anges i bilagan". [28] Det finns enligt min mening inget skäl till varför en sådan vid tolkning av de i direktivet använda definitionerna inte skall gälla även i förevarande fall, med hänvisning till de snarare mindre känsliga begreppen "bildskärm" och "grafisk bildskärm".

20. Från hälsoskyddssynpunkt råder det inget tvivel om att gemenskapslagstiftarens avsikt är att alla arbetsplatser med bildskärmar skall omfattas av tillämpningsområdet för direktivet, förutom de undantag som föreskrivs i artikel 1.3. Förarbetena, och framför allt kommissionens förslag till direktiv, [29] bekräftar denna avsikt. Formuleringen av artikel 1.1 angående direktivets syfte lämnar för övrigt knappast utrymme för tvivel, eftersom formuleringen "[i] detta direktiv... fastställs minimikrav för säkerhet och hälsa i arbete vid bildskärm enligt definitionen i artikel 2" talar för en generaliserad tillämpning av direktivet och för att artikel 2 (Definitioner) endast skall klargöra den korrekta innebörden av begreppen "bildskärm", "arbetsplats" och "arbetstagare".

25 — Ibidem, punkt 103. Det skall erinras om att enligt artikel 129.1 första stycket i EG-fördraget (nu artikel 152 EG i ändrad lydelse) skall "gemenskapen... bidra till att säkerställa en hög hälsoskyddsnivå för människor genom att främja samarbetet mellan medlemsstaterna och vid behov stödja deras insatser".

26 — De förenade målen C-74/95 och C-129/95 (REG 1996, s. I-6609).

27 — Ibidem, punkt 36 (min kursivering).

28 — Ibidem, punkt 41 (min kursivering).

29 — Se fotnot 15.

21. Även det normativa sammanhang i vilket 1990 års direktiv ingår stöder slutligen min tolkning. Direktivet är nämligen ett "särdirektiv" i den mening som avses i artikel 16.1 i direktiv 89/391. Båda direktiven innehåller minimikrav för skydd av arbetstagarnas säkerhet och hälsa i kraft av den dåvarande artikel 118a i EEG-fördraget som ingår i kapitlet "Sociala bestämmelser". Enligt min uppfattning skall i det avseendet framhållas att de definitioner som används i artikel 2 i 1990 års direktiv är ett medel för att uppnå skyddsmålet enligt direktivet och skall tolkas och tillämpas strikt i överensstämmelse med detta mål. Fallet skulle uppenbarligen ha varit ett helt annat om direktivet hade varit ett "harmoniseringsdirektiv" som antagits på grundval av dåvarande artikel 100a i EEG-fördraget (senare artikel 100a i EG-fördraget och nu artikel 95 EG i ändrad lydelse). I det fallet skulle nämligen definitionerna användas för tillnärmningen av lagstiftningarna inom ramen för den inre marknaden och skulle säkert ha haft uppgiften att strängt avgränsa tillämpningsområdet för direktivet. Detta innebär enligt min mening att WDR:s hänvisning till den tekniska DIN-normen 15996 skall förstås på så sätt att den senare endast skall erkännas som ett sätt att tillämpa de i direktivet inskrivna skyddskraven på film-, radio- och TV-området, men däremot inte som ett sätt att fastställa gränserna för dess tillämpningsområde.

22. Det skall slutligen påpekas att den tolkning som jag har förordat är förenlig med de organisationskrav som är knutna till redigerarnas verksamhet. WDR gör själv gällande att denna verksamhet ofta avbryts av tekniska skäl (inmatande av videokassetter som skall granskas, tillbakaspolning av filmmaterial etc.) eller för att ge redigeraren möjlighet att diskutera med författaren till eller regissören av programmet. Det är således fråga om en verksamhet som inte kräver ett oavbrutet arbete. Detta medger enligt min mening att det utan svårighet kan införas ett system av pauser eller omväxling i uppgifterna till förmån för redigeraren, i enlighet med vad som föreskrivs i artikel 7 i direktivet, och ännu mer att de "minimikrav" som föreskrivs i bilagan till direktivet kan tillämpas.

23. Min slutsats är att ett gemensamt svar kan ges på de två första frågorna avseende möjligheten att till begreppet "grafisk bildskärm" återföra även återgivande av inspelningar av filmmaterial och av videodata innehållande inspelningar av filmmaterial i digitalform. Även om den andra frågan ställts endast för det fall att den första ges ett nekande svar, handlar båda frågorna egentligen om samma sak. Det beror på att skillnaden mellan bildframställningen med analog teknik och den med digital teknik förefaller vara irrelevant. Enligt direktivet beaktas nämligen inte alls "hur bilden framställs". Återgivandet på skärmen av filminspelningar eller videodataregister som innehåller inspelningar av sådana dokument i digital form skall följaktligen behandlas på samma sätt. Jag föreslår därför att de båda första frågorna skall

besvaras gemensamt på så sätt att begreppet "grafisk bildskärm", för definitionen av begreppet "bildskärm" i artikel 2 a i 1990 års direktiv, skall avse framställning av alla typer av bilder, däri inbegripet återgivandet av filmmaterial på monitorer, oavsett om dessa dokument är inspelningar i analog form eller videodataregister som innehåller inspelningar i digital form.

utgör den grundläggande komponenten för hans verksamhet. Direktivet och följaktligen den nationella föreskriften skall tolkas mot bakgrund av denna faktor.

Den tredje frågan

Tolkningsförslag

24. Kommissionen förordar en restriktiv tolkning av begreppet "förarhytter eller kontrollhytter på fordon eller maskiner", som föreskrivs som ett undantag från tillämpningen av den särskilda ordningen för arbetstagarskydd enligt artikel 1.3 i 1990 års direktiv. Gemenskapslagstiftarens avsikt var att inskränka undantagen från tillämpningen av direktivet till mycket begränsade fall och, bland andra, till det fall när bildskärmen visserligen måste användas av arbetstagaren men dock inte

25. WDR har däremot hävdat att bestämmelserna i direktivet i huvudsak avser kontorsverksamhet eller mer allmänt verksamhet av administrativt slag och inte kan tillämpas på områden eller sammanhang som har andra kännetecken. Detta är anledningen till undantagen i artikel 1.3 i direktivet, bland vilka just undantaget om "förarhytter eller kontrollhytter på fordon eller maskiner" återfinns. Följaktligen skall detta begrepp tolkas som om det hänvisade till kontrollhytter som utgör "integrerade beståndsdelar av maskinen, eftersom de har en styrningsanläggning med bildskärm som gör det möjligt att omedelbart ingripa i denna maskins produktionsprocess". I föreliggande fall utförs en redigerares verksamhet på en arbetsplats där klippningen av filmmaterial sker med hjälp av en teknisk apparat med användande av en integrerad styrinrättning med bildskärm, som mycket liknar de apparater som används för diagnostik inom medicinen. En redigerares arbetsplats är med andra ord i alla avseenden en "kontrollhytt på maskin" och är som sådan utesluten från tillämpningsområdet för direktivet.

Den tolkning som jag anser vara rätt

26. Av ovan anförda skäl omfattar tillämpningsområdet för 1990 års direktiv enligt min uppfattning alla arbetsplatser med bildskärmar, med undantag endast för de i artikel 1.3 uppräknade undantagsfallen.

27. De i artikel 1.3 nämnda undantagsfallen kan indelas i två kategorier, i förhållande till bildskärmens användning och till dennas grad av farlighet. I den första kategorin ingår de fall där bildskärmen är installerad i "förarhytter eller kontrollhytter på fordon eller maskiner" eller placerad "ombord på kommunikationsmedel", och därvid har en *underordnad roll* vid manövreringen av ett fordon eller en maskin. Till den andra kategorin hör däremot alla de fall där de risker för arbetstagaren som är knutna till bildskärmen är minimala eller helt enkelt obefintliga: det är fråga om "dataanläggningar som huvudsakligen är avsedda att användas av allmänheten", så kallade "bärbara" dataanläggningar, "såvida de inte regelbundet används på en arbetsplats", "utrustning försedd med en liten apparat för visualisering av data" (så kallad "display") och slutligen klassiska skrivmaskiner.

28. Vad speciellt gäller begreppet "förarhytter eller kontrollhytter på fordon eller maskiner" [30] i artikel 1.3 a har dessa enligt min uppfattning uteslutits från direktivets tillämpningsområde av det skälet att bildskärmarna på sådana arbetsplatser har en marginell eller sekundär roll i förhållande till den huvudsakliga funktionen av den maskin vars styrning de tjänar. Det är till syvende och sist deras *underordnade roll* som motiverar undantagsbestämmelsen. I det avseendet delar jag den hänskjutande domstolens uppfattning och är övertygad om att artikel 1.3 a i direktivet skall tolkas på så sätt att uttrycket "förarhytter eller kontrollhytter på fordon eller maskiner" endast hänvisar till en arbetsplats där en operatör styr en maskin eller en teknisk installation med hjälp av en anläggning för bearbetande av tekniska data, som på skärmen endast visualiserar de data som operatören matar in eller de data som apparaten levererar under produktionsprocessen. [31]

29. Möjligheten att återföra en redigerares verksamhet till begreppet "kontrollhytter på maskiner" beror i föreliggande fall på

30 — Den tyska språkversionen av 1990 års direktiv är mer exakt än den italienska, då det i denna talas om "förarhytter... på maskiner" ("Bedienerplätze von... Maschinen").

31 — Ett klassiskt fall av detta slag är de datoriserade diagnosapparaterna som används på det medicinska området. Man kan även tänka på styrinrättningar inom industrin eller på elektricitetsverken.

bildskärmarnas roll i processen för bearbetning av filmmaterialet. Det ankommer följaktligen på den nationella domstolen att fastställa huruvida den arbetsplats där filmmaterial i analog eller digital form bearbetas med hjälp av tekniska apparater eller dataprogram kan anses omfattas av begreppet "kontrollhytter på maskiner".

Förslag till avgörande

30. Mot bakgrund av vad ovan anförts föreslår jag att domstolen besvarar frågorna från Arbeitsgericht Siegen på följande sätt:

1) Artikel 2 a i direktiv 90/270/EEG skall tolkas på så sätt att uttrycket "grafisk bildskärm" enligt definitionen av begreppet "bildskärm" i denna bestämmelse, avser framställning av alla typer av bilder, inklusive återgivande av filmmaterial på monitorer, oavsett om det är fråga om filminspelningar i analog eller digital form.

2) Artikel 1.3 a i direktivet skall tolkas på så sätt att uttrycket "förarhytter eller kontrollhytter på fordon eller maskiner" endast hänvisar till en arbetsplats

där en operatör styr en maskin eller en teknisk installation med hjälp av en anläggning för bearbetning av tekniska data, som på skärmen endast visualiserar de data som arbetstagaren matar in eller som apparaten levererar under produktionsprocessen. Det ankommer på den nationella domstolen att fastställa huruvida en arbetsplats, där filmmaterial i analog eller digital form bearbetas med hjälp av tekniska apparater eller dataprogram, kan anses omfattas av detta begrepp.